

Oliwia Kowalczyk
Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy

Efektywność przyswajania materiału leksykalnego specjalistycznego w języku angielskim jako obcym. Wyniki eksperymentu badawczego porównującego efektywność pracy metodą tradycyjną i w formule blended learning

Metoda nauczania w formule blended learning

Nauczanie metodą blended learning (BL) nazywane jest również B-learningiem, mix learningiem, hybrid learningiem, w języku polskim natomiast nauczaniem komplementarnym¹, zintegrowanym lub mieszanym². Formuła znana jest w świecie szkoleń biznesowych, interpersonalnych od końca XX wieku, natomiast jako metodę wykorzystywaną w nauczaniu języków obcych zainicjował ją w 2003 roku Mark Claypole³. Propagatorem tego sposobu nauczania i osobą stale rozwijającą zagadnienie stosowania nowoczesnych technologii razem z tradycyjnymi metodami jest Pete Sharma, współautor publikacji *Blended learning. Using technology in and beyond the language classroom*. Pozycja ta

¹ Termin zaproponowany przez M. Tanasia, *Wizerunki e-learningu – poszukiwania...*, „Trendy” 2016, nr 4, s. 8.

² Por. M. Plebańska, *E-learning. Tajniki edukacji na odległość*, Warszawa 2011; A. Stecyk, *E-learning i blended learning w edukacji: charakterystyka projektu LAMS WZiEU*, „Przedsiębiorczość i Edukacja” 2009, t. 5; J. Czar-kowski, *E-learning dla dorosłych*, Warszawa 2012.

³ M. Claypole, A. Pulverness, *Blended learning: new resources for teaching business English*, IATEFL Brighton Conference Selections, Whitstable 2003, s. 169.

zdaniem wielu zapoczątkowała stosowanie tej formuły w nauczaniu języków obcych. Sharma jest uznanym na całym świecie autorem publikacji i konsultantem z zakresu wykorzystywania nowoczesnych technologii w nauczaniu języków obcych (BL, ML, AR, VR)⁴. Prowadzi również szereg szkoleń dla szkół oraz władz szkolnych (przede wszystkim na terenie Wielkiej Brytanii) dotyczących implementowania tychże technologii do systemu edukacyjnego.

Marlena Plebańska trafnie zauważa, że metoda hybrid learning

łączy zalety tradycyjnych form kształcenia oraz form elektronicznych, nie ma przy tym wad i słabości charakteryzujących każdą z tych form stosowaną oddzielnie. Blended learning dzięki odpowiedniemu łączeniu zalet komplementarnych metod szkoleniowych pozwala w sposób najbardziej efektywny kształcić, maksymalizować korzyści procesu uczenia się oraz ułatwia realizację przyjętej strategii rozwoju⁵.

Z kolei Europejski System Edukacji Elearningowej, wiodąca instytucja w zakresie wdrażania mechanizmów e-learningowych w placówkach szkoleniowych w Polsce, definiuje tę metodę następująco:

To po prostu szkolenie łączone. Polega ono na jednoczesnym wykorzystaniu kilku metod nauczania w procesie edukacyjnym. Najczęściej jest to połączenie e-learningu ze szkoleniem tradycyjnym⁶.

P. Sharma z kolei podaje za Rhoną J. Sharp, Gregiem Benfieldem, George'em Robertsem i Richardem Francisem, że BL jest obecnie chwytliwym hasłem w nauczaniu języków obcych, znane jest od niemal 20 lat i ulega przemianom⁷. Margaret Driscoll natomiast wyjaśnia, że taka forma nauczania została wprowadzona do świata biznesu jako strategia uzyskania niższych kosztów związanych ze szkoleniem pracowników⁸. Biorąc pod uwagę powyższe tezy, należy zgodzić się, że taki sposób wprowadzania nowego materiału leksykalnego daje możliwość indywidualnego toku nauki, w którym uczestnicy mają sposobność podejścia autonomicznego do tego, czego (możliwość wyboru zagadnień przez pomijanie już znanych i koncentrowanie uwagi na treściach trudniejszych), gdzie i kiedy się uczą. Cyfrowa interaktywność realizowana na wiele sposobów poprzez zastosowanie różnorodnych form i narzędzi IT przyczynia się do efektywnej akwizycji przyjaznej dla obecnego pokolenia studentów, dla których Marc Prensky używa terminu *cyfrowi tubylcy*. Nauczanie w formule blended learning można zatem zdefiniować za

⁴ Wyjaśnienie anglojęzycznych akronimów: BL – *blended learning*; ML – *mobile learning* – wykorzystanie mobilnych urządzeń osobistych; AR – *augmented reality* – rzeczywistość rozszerzona, połączenie świata rzeczywistego z tym, generowanym komputerowo; VR – *virtual reality* – rzeczywistość wirtualna lub fantomatyka, polegająca na komputerowym kreowaniu sztucznej rzeczywistości.

⁵ M. Plebańska, *E-learning...*, dz. cyt., s. 7.

⁶ Europejski System Edukacji Elearningowej, <http://www.esee.eu/index.php?id=171> [dostęp: 10.05.2017].

⁷ Tłum. własne według: „Blended learning (BL) is a «buzz» word in language teaching. However, it has been in use for almost 20 years and its meaning «has been constantly changing during this period»”. Por. R. Sharp, G. Benfield, G. Roberts, R. Francis, *The Undergraduate Experience of Blended E-learning: A Review of UK Literature Practice*, 2006, https://www.heacademy.ac.uk/system/files/sharpe_benfield_roberts_francis_0.pdf [dostęp: 5.04.2017], s. 18.

⁸ M. Driscoll, *Blended learning: let's Get Beyond the Hype*, 2002, http://www-07.ibm.com/services/pdf/blended_learning.pdf [dostęp: 5.04.2017].

Sharmą jako konsolidowanie różnych podejść w poszukiwaniu „najlepszych praktyk” dla zapewnienia najbardziej efektywnych doświadczeń w nauczaniu⁹.

Sharma wskazuje na trzy warianty BL w odniesieniu do nauczania języków obcych:

- połączenie nauczania tradycyjnego polegającego na bezpośredniej interakcji studenta z nauczycielem oraz nauczania online (*a combination of face-to-face and online teaching*),
- łączenie różnych narzędzi IT (*a combination of technologies*),
- łączenie różnych metod nauczania (*a combination of methodologies*).

Pierwszy z powyższych jest klasyczną definicją terminu, w której nauczanie tradycyjne, czyli spotkania studentów z nauczycielem w czasie zajęć w danej placówce edukacyjnej, jest połączone z częścią kursu prowadzonego przy pomocy narzędzi internetowych¹⁰. Drugi opisuje BL jako nauczanie na odległość, w którym komunikacja między studentem a nauczycielem odbywa się tylko poprzez komunikatory, takie jak e-mail czy telefon¹¹. Trzecie ujęcie terminu wskazuje na łączenie podejścia prezentacja–praktyka–produkcja z nauczaniem zadaniowym¹². Sharma wskazuje za Claypolem, że rozwój podejścia blended learningu doprowadzi do sytuacji, w której będzie to forma łącząca świat realny z wirtualnym¹³. Wskazuje jednocześnie na zasadniczą kwestię odpowiedniego korzystania z technologii¹⁴. „Thus, a ‘1+1 is more than 2’ argument assumes a positive connotation, i.e. combining the best of the teacher with the best of the technology will deliver improved learning outcomes”¹⁵.

⁹ BL is likely to remain an important concept in language teaching since its overall focus is concerned with the search for ‘best practice’, i.e. the attempt to identify the optimum mix of course delivery in order to provide the most effective language learning experience. Por. P. Sharma, *Blended learning*, “ELT Journal” 2010, Vol. 64(4), s. 458.

¹⁰ „The integrated combination of traditional learning with web based on-line approaches” (M. Oliver, K. Triggwell, *Can Blended Learning Be Redeemed*, “E-Learning” 2005, Vol. 2, No. 1, s. 17).

¹¹ „The combination of media and tools employed in an e-learning environment” (tamże, s. 17).

¹² „The combination of a number of pedagogic approaches, irrespective of the learning technology used” (tamże, s. 17). Sharma dalej wyjaśnia to następująco: „A course that combines «transmission» and «constructivist» approaches would fit into this category, such as one involving elements of a present-practice-produce methodology as well as task-based learning” P. Sharma, *Blended learning*, dz. cyt.

¹³ „A further possible conceptualization of BL is as «a combination of real world plus in-world», where a teacher delivers a face-to-face lesson and then arranges to meet his or her student for a follow-up class in a virtual world such as «Second Life»” (tamże).

¹⁴ P. Sharma, B. Barrett, *Blended Learning: Using Technology in and Beyond the Language Classroom*, Oxford 2007, s. 7.

¹⁵ Tłum. własne: „Argument «1+1 to więcej niż 2» zakłada pozytywny wydzźwięk, tj. łączenie tego, co najlepsze w nauczycielu z tym co najlepsze w technologii zapewni lepsze wyniki nauczania”. Sharma dalej wskazuje na istotę odpowiedniego projektowania tego typu zajęć, kursu, dla zachowania jego spójności: *On the other hand, a negative connotation can be assumed where there may be no thought-through pedagogical relation between parts of the blend, so that the course may appear to lack coherence*. Por. P. Sharma, *Blended learning*, dz. cyt.

Opis badania oraz uzyskanych wyników

Hipotezy badawcze

Przyjęto dwie hipotezy: 1) nie zaistnieją istotne różnice między efektywnością przyswajania materiału leksykalnego w odniesieniu do metod nauczania, 2) wystąpią różnice w wyniku zastosowanej metody nauczania, co stanie się uzasadnionym przyczynkiem do podjęcia szerszych badań na grupie statystycznie dużej.

Grupy badawcze

Badaniem objęto grupę kontrolną i grupę badawczą, którą stanowili studenci filologii angielskiej, a słownictwo specjalistyczne obejmowało terminologię z zakresu filmoznawstwa i fotografii. Obie grupy składały się z takiej samej liczby uczestników – po 24 osoby. W grupie kontrolnej, w której działania dydaktyczne opierały się na metodzie tradycyjnej uczestniczyło 15 studentek i 9 studentów, w grupie eksperymentalnej natomiast, w której uczestnicy przyswajali słownictwo poprzez formułę blended learning, było 17 studentek i 7 studentów. Badane grupy charakteryzowały się podobnymi umiejętnościami językowymi.

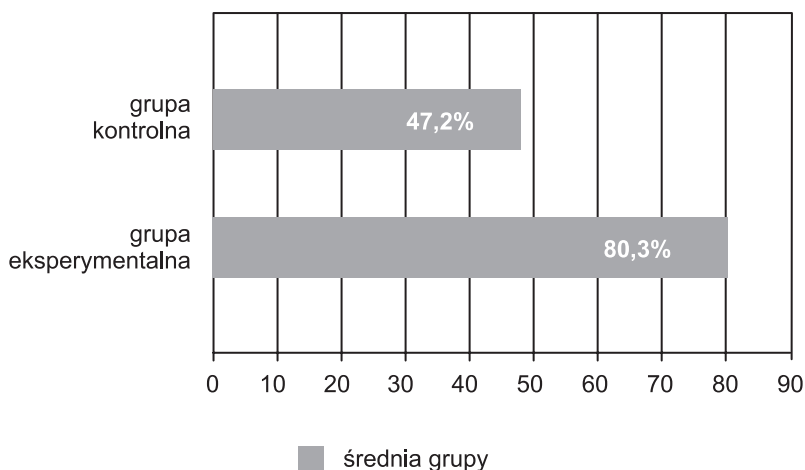
Procedura badawcza

W obu grupach zajęcia wprowadzające nowy materiał leksykalny miały podobny charakter i czas trwania, zaproponowano jednak różne metody pracy własnej studentów, mającej na celu utrwalenie i przyswojenie przedstawionego słownictwa, a w konsekwencji akwizycji produktywnej. W grupie kontrolnej studenci korzystali z notatek własnych wykonanych w czasie zajęć i kserokopii zawierających nową terminologię otrzymanych w czasie zajęć, częściowo ich praca polegała także na samodzielnym opracowaniu części terminów na podstawie tekstów. Metoda blended learning polegała na włączeniu się prowadzącego zajęcia i opracowaniu materiału przy pomocy aplikacji Quizlet¹⁶. Studenci mieli za zadanie w dowolnym czasie i dowolnym miejscu korzystać z aplikacji i wykonywać zadania proponowane przez system. W tej grupie nie była wymagana żadna dodatkowa konieczność opracowywania materiału, w zasadzie studenci nie korzystali z innych treści poza udostępnionymi na własnym smartfonie lub komputerze, w których mają stały dostęp do zaproponowanej aplikacji. Testy dla grup składały się z zadań polegających na dopasowywaniu ekwiwalentów terminologicznych w języku obcym i ojczystym, wstawianiu terminów w odpowiednie konteksty, uzupełnianiu terminów odpowiadających danym opisom.

¹⁶ Sposób opracowania materiału został szczegółowo opisany w artykule mojego autorstwa *Nauczanie leksyki języka specjalistycznego medycznego przy użyciu aplikacji Quizlet jako przykład wykorzystania nowoczesnych technologii w nauczaniu na poziomie uniwersyteckim*.

Wyniki

Porównując wyniki testów studentów biorących udział w badaniu, można zauważyć, iż¹⁷: średnia dla MT to 47,2%, czyli poniżej przyjętego progu zdawalności (na wydziale przyjęto, że studenci otrzymują zaliczenia powyżej 50%). W BL średnia ukształtowała się na poziomie 80,3%.

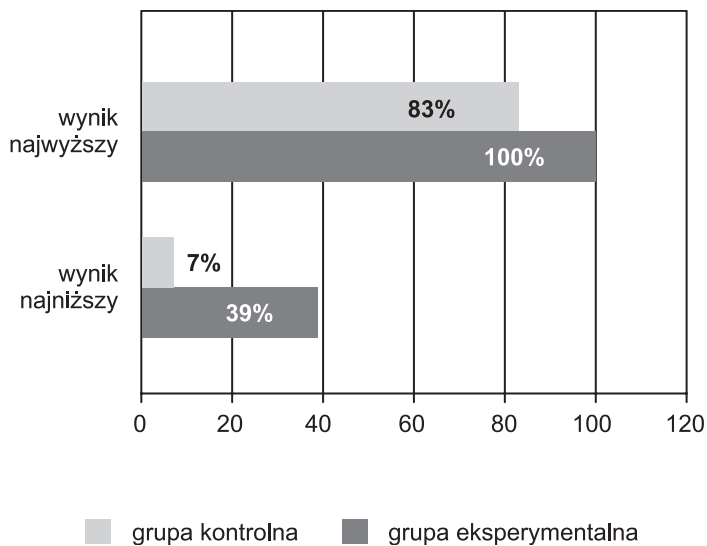

Rysunek 1. Średnie wyniki testów według grup badawczych.

Źródło: opracowanie własne.

Mediana dla MT wynosi 48,5%, natomiast wartość dla BL to 87,5%, co jednoznacznie pokazuje, że w grupie eksperymentalnej połowa grupy uzyskała przynajmniej 87,5%. Pierwszy kwartyl wskazuje, że trzy czwarte osób w BL osiągnęło poziom przynajmniej 73,3% i wynosi odpowiednio w przypadku MT 34,5% i dla BL 73,3%. Kwartył trzeci natomiast pokazuje wyraźnie, że trzy czwarte uczestników MT uzyskało wynik poniżej 64%. Dla tej wartości otrzymano następujące wyniki: MT – 64,0%, BL – 93,0%. Jeśli chodzi o wartości skrajne, w niniejszym badaniu otrzymano wyliczenia dla wskaźników minimum: MT – 7,0%, BL – 39,0%, dla maksymalnych wyników uzyskanych przez badanych natomiast: MT – 83,0%, BL – 100%. Na koniec tego zestawienia statystycznych obliczeń warto również pokazać, w jaki sposób kształtowały się wyniki w obu badanych grupach w odniesieniu do przyjętego progu zaliczenia testu – przyjęto wartość procentową 50,0. Na 24 osoby poddane analizie zarówno w grupie kontrolnej, jak i eksperymentalnej wynik powyżej 50,0% uzyskało w przypadku pierwszej z wymienionych – 9 osób, a w drugiej – 21. Wyniki procentowe dla tej samej wartości to 37,5% dla grupy kontrolnej i odpowiednio 87,5% dla grupy eksperymentalnej.

¹⁷ Na potrzeby analizy opisywanego badania przyjęto następujące oznaczenia dla podawania wartości wynikających z obliczeń statystycznych: MT dla grupy kontrolnej pracującej metodą tradycyjną oraz BL dla grupy eksperymentalnej korzystającej z metody blended learning.

Rysunek 2. Skrajne wyniki testów według grup badawczych.

Źródło: opracowanie własne.

Wnioski

Mimo iż przedstawionych wyników z uwagi na małą grupę badawczą nie można uznać za reprezentatywne i należy wyjść z założenia, że stanowią one pilotażową część większego eksperymentu badawczego przygotowywanego przez autorkę, można z pewnością zauważyć tendencję, że nowa i nieznana części studentom metoda pracy okazała się bardziej efektywna w akwizycji terminologii technolektalnej. Można zatem uznać, że zastosowane działanie dydaktyczne, polegające na samodzielnym korzystaniu z materiałów przygotowanych przez nauczyciela i pracy online po uprzednim instruktażu oraz części zajęć przeprowadzonych z bezpośrednim udziałem prowadzącego, w znacznym stopniu wpłynęły na wyniki osiągnięte przez studentów w grupie eksperymentalnej. Korzystanie z koncepcji pracy metodą blended learningu wpływa na atrakcyjność zajęć, daje studentom poczucie dostosowania do ich świata, w którym nowinki technologiczne wykorzystywane są w zasadzie w każdej już dziedzinie. W ankiecie przeprowadzonej po poststępie studenci podawali, że zaproponowany sposób nauki „idealnie wpisuje się w rytm dnia”, że mają poczucie mniejszej ilości czasu poświęconego na uczenie się i szybszego zapamiętania wymaganego materiału. Tylko jedna osoba spośród badanych uznała, że w akwizycji nowej leksyki lepsza jest metoda tradycyjna („wolę czuć papier w rękach”), pozostali badani uznali, że Quizlet jest jak dotąd najlepszą dla nich metodą zapamiętywania nowego słownictwa oraz najwygodniejszym sposobem nauki – studenci w pytaniu o miejsca i czas korzystania z aplikacji podawali m.in.: przystanki komunikacji miejskiej oraz środki komunikacji miejskiej, przerwy między zajęciami, przerwy w pracy, w trakcie posiłków, w trakcie kąpieli, przed zaśnięciem, w trakcie oglądania telewizji.

Jak wskazuje raport GUS z 2016 roku *Spoleczeństwo informacyjne w Polsce. Wyniki badañ statystycznych z lat 2012–2016*, 70% osób w wieku 16–74 regularnie korzysta z Internetu, a 98,6% jego użytkowników stanowią studenci i uczniowie. Zarówno te dane, jak i wyniki przeprowadzonego badania oraz opinie studentów zebrane w ankiecie wskazują, że narzędzia nowoczesnej technologii komunikacyjno-informacyjnej wpisały się w codzienną rzeczywistość studentów, dlatego warto je wykorzystywać w nauczaniu akademickim. Wzmacniają motywację, jak i wpływają na efektywność zapamiętywania, a w konsekwencji – procesu akwizycji produktywnej materiału leksykalnego.

Podsumowanie

Z całą pewnością studenci stanowią grupę osób uczących się, która wymaga dodatkowych motywacji do uczenia się, ale i pomocy w efektywnym wykorzystywaniu czasu. Takie narzędzia jak Quizlet zaspokajają te potrzeby i prowadzą do osiągnięcia celu dydaktycznego. Możliwość korzystania z aplikacji w każdym miejscu i o każdej porze wpływa z pewnością na skuteczność zapamiętywania danego materiału leksykalnego, czego dowodem są wyniki przeprowadzonego przeze mnie badania. Dodatkowym atutem jest większa ilość czasu, jaką w czasie zajęć wykładowca może poświęcić na ćwiczenie komunikacji, będącej nadrzędnym celem nauczania języka obcego.

Bibliografia

- Bonk C.J., Graham C.R., Cross J., Moore M.G., *The Handbook of Blended Learning: Global Perspectives, Local Designs*, San Francisco 2006.
- Claypole M., Pulverness A., *Blended learning: new resources for teaching business English*, IATEFL Brighton Conference Selections, Whitstable 2003.
- Czarkowski J., *E-learning dla dorosłych*, Warszawa 2012.
- Driscoll M., *Blended learning: let's Get Beyond the Hype*, 2002, http://www-07.ibm.com/services/pdf/blended_learning.pdf [dostęp: 5.04.2017].
- Europejski System Edukacji Elearningowej*, <http://www.esee.eu/index.php?id=171> [dostęp: 10.05.2017].
- Galbarczyk M., Jonatowska J., *Przewodnik metodyczny e-lektora*, Warszawa 2011.
- Oliver M., Trigwell K., *Can Blended Learning Be Redeemed*, "E-Learning" 2005, Vol. 2, No. 1. *Pete Sharma Associates*, <http://www.psa.eu.com/> [dostęp: 16.02.2018].
- Piskurich G.M., *Getting the Most from On-line Learning*, San Francisco 2004.
- Plebańska M., *E-learning. Tajniki edukacji na odległość*, Warszawa 2011.
- Prensky M., *Digital Natives, Digital Immigrants*, "On the Horizon" 2001, Vol. 9, No. 5.
- Rau K., Ziętkiewicz E., *Jak aktywizować uczniów*, Poznań 2000.
- Rice W.H., *Tworzenie serwisów e-learningowych z Moodle 1.9*, Gliwice 2010.

Sharma P., Barrett B., *Blended Learning: Using Technology in and Beyond the Language Classroom*, Oxford 2007.

Sharma P., *Blended learning*, „ELT Journal” 2010, Vol. 64(4).

Sharp R., Benfield G., Roberts G., Francis R., *The Undergraduate Experience of Blended E-learning: A Review of UK Literature Practice*, 2006, https://www.heacademy.ac.uk/system/files/sharpe_benfield_roberts_francis_0.pdf [dostęp: 5.04.2017].

Smith D.G., Baber E., *Teaching English with Information Technology*, London 2005.

Spoleczeństwo informacyjne w Polsce. Wyniki badań statystycznych z lat 2012–2016, GUS, Warszawa 2016, <http://szczecin.stat.gov.pl/publikacje-i-foldery/nauka-technika/spoleczenstwo-informacyjne-w-polsce-wyniki-badan-statystycznych-z-lat-2012-2016,4,12.html> [dostęp: 24.04.2017].

Stecyk A., *E-learning i blended learning w edukacji: charakterystyka projektu LAMS WZiEU*, „Przedsiębiorczość i Edukacja” 2009, t. 5.

Tanaś M., *Wizerunki e-learningu – poszukiwania...*, „Trendy” 2016, nr 4.

The Definition Of Blended Learning, <http://www.teachthought.com/learning/blended-flipped-learning/the-definition-of-blended-learning/> [dostęp: 16.02.2018].

Thorne K., *Blended Learning: How to Integrate Online and Traditional Learning*, https://www.researchgate.net/publication/31737835_Blended_Learning_How_to_Integrate_Online_and_Traditional_Learning_K_Thorne [dostęp: 10.05.2017].

What is Blended Learning?, <https://blended.online.ucf.edu/about/what-is-blended-learning/> [dostęp: 16.02.2018].

Woźniak J., *E-learning w biznesie i edukacji*, Warszawa 2009.

Abstract

The effectiveness of acquiring specialist lexical material in English as a foreign language. The results of a research experiment comparing the efficiency of the traditional method and the blended learning formula

The purpose of this paper is to discuss the results of the experiment measuring the effectiveness of specialist vocabulary acquisition. The research compares the traditional approach and the use of blended learning methods in teaching specialist lexical items. The first part presents the concept of blended learning. The further part is devoted to the experiment itself, followed by the analysis of the obtained results.

Keywords: specialist language, medical language, traditional approach, blended learning